

CONSIDERATIONES
 SVPER PROBLEMATĒ ASTRONOMICŌ
 IN TOMO COMMENTARIOR. VETER. IV.
 PERTRACTATO.

Auctore
 L. EYLERO.

§. I.

Cum illo tempore calculus angulorum adhuc parum esset excultus; solutiones ibi traditae huius problematis non satis sunt dilucide ac plerumque per longas ambages erutae; unde haud abs re fore arbitror hoc idem problema retractare, quandoquidem plures egregias observationes nunc adiacere licebit, quibus istud argumentum multo magis illustrabitur.

§. 2. Requiritur autem in hoc problemate, ut ex tribus eiusdem stellae fixae obseruatis altitudinibus, una cum temporis interuallis inter obseruationes elapsis tam eleuatio poli eius loci, vbi obseruationes sunt factae, quam declinatio ipsius stellae, seu eius distantia a polo definiatur. Sit igitur P polus et Z zenith eius loci, vbi obseruationes sunt institutae et O A B C V parallelus, quem stella motu diurno percurrit, eritque PZ complementum altitudinis poli quaesitae et arcus PA, PB et PC referent distantiam stellae a polo, siue complementum eius declinationis, quae pariter desideratur; unde has duas incognitas vocemus $PZ = x$ et $PA = PB = PC = y$.

Tab. X.
 Fig. 1.

§. 3. Jam quae sunt data contemplemur, ac primo quidem tempore observationis primae fuerit stella in A, voceturque arcus $ZA = a$, qui erit complementum altitudinis observatae, postquam scilicet per refractionem fuerit correcta. Deinde elapso quodam tempore cognito stella fuerit in B, voceturque arcus $ZB = b$, ac denuo elapso tempore quodam cognito pervenerit stella in C, voceturque arcus $ZC = c$. Ex datis autem temporis intervallis innotescunt anguli ad Polum APB et BPC, quos ponamus $APB = \alpha$ et $BPC = \beta$, atque hae sunt quinque quantitates cognitae, ex quibus binas incognitas x et y determinari oportet.

§. 4. Evidens autem est quamlibet harum trium observationum tanquam primam spectari posse. Ita si tempore primae observationis stella fuerit in B, tempore secundae erit in C, existente angulo $BPC = \beta$; tertia vero postea eueniet in A, elapso tempore, cui respondet angulus horarius $\pm 360^\circ - \alpha - \beta$, siue quia in huiusmodi calculis totam peripheriam 360° negligere licet, iste angulus erit $\alpha + \beta$, quem breuitatis gratia ponamus $= \gamma$, ita ut sit $\alpha + \beta + \gamma = 0$. Hi ergo anguli, si prima observatio in A statuatur, ordinem tenent α, β, γ ; si autem prima sit in B, ordo angulorum erit β, γ, α ; sumpto denique prima observatione in C, ordo angulorum erit γ, α, β .

§. 5. Ad solutionem autem perficiendam necesse est insuper angulum ZPA in calculum introducere. Ponamus igitur $ZPA = \Phi$, atque ob analogiam statuamus $ZPB = \Phi'$ et $ZPC = \Phi''$, eritque igitur $\Phi' = \Phi + \alpha$, $\Phi'' = \Phi' + \beta$ et $\Phi = \Phi'' - \alpha - \beta$, siue $\Phi = \Phi'' + \gamma$ ita ut hi tres anguli Φ, Φ', Φ'' pari ordine procedant atque anguli α, β, γ ; unde permutato observationum ordine similis permutatio locum habebit tam in angulis α, β, γ quam in angulis Φ, Φ', Φ'' . Haec ideo notasse iuuabit, ut formulae pro vno casu inventae facili ad reliquos casus transferri possint.

§. 6. Consideremus nunc triangulum sphaericum AZP, ex cuius lateribus $ZA = a$, $ZP = x$ et $PA = y$ angulus $ZPA = \Phi$ ita determinatur, ut sit $\text{cof. } \Phi = \frac{\text{cof. } a - \text{cof. } x \text{ cof. } y}{\text{fin. } x \text{ fin. } y}$ siue $\text{cof. } \Phi \text{ fin. } x \text{ fin. } y = \text{cof. } a - \text{cof. } x \text{ cof. } y$. Simili modo ex triangulo ZBP colligemus hanc determinationem:

$$\text{cof. } \Phi' \text{ fin. } x \text{ fin. } y = \text{cof. } b - \text{cof. } x \text{ cof. } y$$

ac tertio similiter ex triangulo ZCP habebimus

$$\text{cof. } \Phi'' \text{ fin. } x \text{ fin. } y = \text{cof. } c - \text{cof. } x \text{ cof. } y$$

atque ex his tribus aequationibus totam solutionem erui oportet.

§. 7. Quo autem calculum subleuemus ponamus, brevitatis gratia $\text{cof. } x \text{ cof. } y = p$ et $\text{fin. } x \text{ fin. } y = q$, ita ut hinc fiat $p + q = \text{cof. } (x - y)$ et $p - q = \text{cof. } (x + y)$: Inuentis ergo litteris p et q facillime ambo anguli quaesiti x et y innotescunt; ubi imprimis notari meretur, binos angulos x et y inter se esse permutabiles, namque si facta permutatione posuiffemus $PZ = y$ et $PA = PB = PC = x$, ad easdem aequationes perueniffemus; sicque pro x et y quouis casu bini reperientur anguli, quorum alterum pro arcu PZ , alterum vero pro arcu PA accipere licebit, scilicet ex ipsa quaestionis natura elevatio poli ac declinatio stellae semper inter se commutari poterunt.

§. 8. His igitur litteris p et q introductis tres nostrae aequationes ita se habebunt:

I. $q \text{ cof. } \Phi = \text{cof. } a - p$

II. $q \text{ cof. } \Phi' = \text{cof. } b - p$

III. $q \text{ cof. } \Phi'' = \text{cof. } c - p$

Hinc igitur primo facillime eliminabimus quantitatem incognitam p ; si enim quamlibet harum aequationum a sequente subtrahamus, obtinebimus has aequationes:

I. q

- I. $q (\cos. \Phi' - \cos. \Phi) = \cos. b - \cos. a$
- II. $q (\cos. \Phi'' - \cos. \Phi') = \cos. c - \cos. b$
- III. $q (\cos. \Phi - \cos. \Phi'') = \cos. a - \cos. c,$

quarum autem duas tantum euoluisse sufficiet. Quodsi iam porro breuitatis gratia ponamus

$\cos. b - \cos. a = A; \cos. c - \cos. b = B$ et $\cos. a - \cos. c = C;$ ita ut sit $A + B + C = 0.$ impetrabimus has aequationes maxime succinctas:

- I. $\cos. \Phi' - \cos. \Phi = \frac{A}{q}$
- II. $\cos. \Phi'' - \cos. \Phi' = \frac{B}{q}$
- III. $\cos. \Phi - \cos. \Phi'' = \frac{C}{q}.$

§. 9. Nunc etiam facile erit alteram incognitam q eliminare; diuidamus enim primam harum postremarum aequalitatum per tertiam, et nanciscemur istam $\frac{\cos. \Phi' - \cos. \Phi - \frac{A}{q}}{\cos. \Phi - \cos. \Phi'' - \frac{C}{q}};$ quare cum sit $\Phi' = \Phi + \alpha$ et $\Phi'' = \Phi - \gamma,$ erit

$$\begin{aligned} \cos. \Phi' &= \cos. \Phi \cos. \alpha - \sin. \Phi \sin. \alpha \text{ et} \\ \cos. \Phi'' &= \cos. \Phi \cos. \gamma + \sin. \Phi \sin. \gamma; \end{aligned}$$

quibus valoribus substitutis aequatio hanc inducet formam:

$$\frac{\cos. \Phi \cos. \alpha - \sin. \Phi \sin. \alpha - \cos. \Phi - \frac{A}{q}}{\cos. \Phi - \cos. \Phi \cos. \gamma - \sin. \Phi \sin. \gamma - \frac{C}{q}} = \frac{A}{C}$$

quae sponte redigitur ad hanc formam:

$$\frac{\cos. \alpha - \sin. \alpha \operatorname{tg.} \Phi - 1}{1 - \cos. \Phi - \sin. \gamma \operatorname{tg.} \Phi} = \frac{A}{C},$$

unde igitur commodissime deducitur angulus $\Phi,$ cum sit $\operatorname{tang.} \Phi = \frac{A(1 - \cos. \gamma) + C(1 - \cos. \alpha)}{A \sin. \gamma - C \sin. \alpha}.$ Hoc igitur modo angulus Φ per meras quantitates cognitae determinatur, quo inuento porro colligitur fore $q = \frac{A}{\cos. \Phi' - \cos. \Phi},$ hincque denique $p = \cos. a - q \cos. \Phi;$ sicque problema perfecte erit solutum.

§. 10. Interim tamen operae pretium erit singulas formulas, ad quas hoc modo peruenietur, accuratius euol- vere,

vere, ac primo quidem, si observatio prima ex A in B vel C transferatur, eodem modo perueniemus ad has aequationes:

$$\text{tang. } \Phi' = \frac{B(1 - \text{cof. } \alpha) + A(1 - \text{cof. } \beta)}{B \sin. \alpha - A \sin. \beta} \text{ et}$$

$$\text{tang. } \Phi'' = \frac{C(1 - \text{cof. } \beta) + B(1 - \text{cof. } \gamma)}{C \sin. \beta - B \sin. \gamma}.$$

§. 11. Inuenta tangente anguli Φ quaeramus quoque eius tam finum quam cofinum, ac reperiemus

$$\sin. \Phi = \frac{A(1 - \text{cof. } \gamma) + C(1 - \text{cof. } \alpha)}{\sqrt{2AA(1 - \text{cof. } \gamma) + 2CC(1 - \text{cof. } \alpha) + 2AC(1 - \text{cof. } \gamma - \text{cof. } \alpha + \text{cof. } \gamma \text{cof. } \alpha - \sin. \gamma \sin. \alpha)}}$$

Hic autem pro denominatore notetur esse

$$\text{cof. } \alpha \text{ cof. } \gamma - \sin. \alpha \sin. \gamma = \text{cof. } (\alpha + \gamma) = \text{cof. } \beta$$

sicque iste denominator habebit hanc formam:

$$\sqrt{2AA(1 - \text{cof. } \gamma) + 2CC(1 - \text{cof. } \alpha) + 2AC(1 - \text{cof. } \gamma - \text{cof. } \alpha + \text{cof. } \beta)}$$

hunc ergo denominatorem si breuitatis gratia designemus per Δ erit

$$\sin. \Phi = \frac{A(1 - \text{cof. } \gamma) + C(1 - \text{cof. } \alpha)}{\Delta} \text{ et } \text{cof. } \Phi = \frac{A \sin. \gamma - C \sin. \alpha}{\Delta}$$

§. 12. Hic autem imprimis notari meretur pro quantitate irrationali Δ perpetuo eundem valorem resultare, etiam si litterae a, b, c, A, B, C et α, β, γ ordine praescripto inter se permutentur. Cum enim fit

$$\Delta^2 = AA(1 - \text{cof. } \gamma) + CC(1 - \text{cof. } \alpha) + AC(1 - \text{cof. } \gamma - \text{cof. } \alpha + \text{cof. } \beta)$$

singulis terminis secundum ternos cofinus, $\text{cof. } \alpha, \text{cof. } \beta$ et $\text{cof. } \gamma$ disponendis, erit

$$\Delta^2 = AA + AC + CC - (AC + CC)\text{cof. } \alpha + AC\text{cof. } \beta - (A^2 + AC)\text{cof. } \gamma$$

Quoniam vero est $A + B + C = 0$, primae parti huius expressionis adiiciatur formula $AB + BB + BC = 0$ atque prima pars euadet $AA + BB + CC + AB + AC + BC$, ubi ternae litterae manifesto sunt permutabiles. Deinde vero erit

$$AC + CC = C(A + C) = -BC \text{ et}$$

$$AA + AC = A(A + C) = -AB$$

quibus substitutis erit

$$\frac{1}{2}\Delta^2 = AA + BB + CC + AB + AC + BC + BC \cos \alpha + AC \cos \beta + AB \cos \gamma,$$

vbi permutabilitas litterarum est manifesta, ideoque pro omnibus observationum ordinibus semper erit

$$\Delta = \sqrt{2(AA + BB + CC + AB + AC + BC + BC \cos \alpha + AC \cos \beta + AB \cos \gamma)}$$

quae formula etiam hoc modo exhiberi potest

$$\Delta = \sqrt{(2A^2 + 2B^2 + 2C^2 + 4AB \cos \frac{1}{2}\gamma^2 + 4AC \cos \frac{1}{2}\beta^2 + 4BC \cos \frac{1}{2}\alpha^2)}$$

§. 13. Inuento iam isto valore quantitatis irrationalis Δ tam sinus quam cosinus angulorum Φ , Φ' et Φ'' sequenti modo experimentur:

$$\sin \Phi = \frac{A(1 - \cos \gamma) + C(1 - \cos \alpha)}{\Delta}; \quad \cos \Phi = \frac{A \sin \gamma - C \sin \alpha}{\Delta}$$

$$\sin \Phi' = \frac{B(1 - \cos \alpha) + A(1 - \cos \beta)}{\Delta}; \quad \cos \Phi' = \frac{B \sin \alpha - A \sin \beta}{\Delta}$$

$$\sin \Phi'' = \frac{C(1 - \cos \beta) + B(1 - \cos \gamma)}{\Delta}; \quad \cos \Phi'' = \frac{C \sin \beta - B \sin \gamma}{\Delta}$$

§. 14. Ex his iam formulis triplici modo valor litterae q elici potest, qui autem terni valores inter se perfecte congruere debent, id quod statim ex primo valore $q = \frac{A}{\cos \Phi' - \cos \Phi}$ perspicietur; cum enim ex formulis modo inuentis sit

$$\cos \Phi' - \cos \Phi = \frac{B \sin \alpha - A(\sin \beta + \sin \gamma) + C \sin \alpha}{\Delta} \text{ ob}$$

$$B + C = -A \text{ erit } \cos \Phi' - \cos \Phi = -\frac{A(\sin \alpha + \sin \beta + \sin \gamma)}{\Delta}$$

ideoque $q = -\frac{\Delta}{\sin \alpha + \sin \beta + \sin \gamma}$, vbi permutabilitas in oculis incurrit simulque patet ex benis reliquis formulis

$$q = \frac{B}{\cos \Phi'' - \cos \Phi'} \text{ et } q = \frac{C}{\cos \Phi - \cos \Phi''}$$

prorsus eandem hanc expressionem resultare debuisse.

§. 15. Tantum igitur superest, ut etiam valorem litterae p hinc oriundum contemplemur, ad quod utamur formulâ prima, qua fit $p = \cos. a - q \cos. \Phi$. Est vero

$$q \cos. \Phi = \frac{A \sin. \gamma + C \sin. \alpha}{\sin. \alpha + \sin. \beta + \sin. \gamma} \text{ ideoque}$$

$$p = \cos. a + \frac{A \sin. \gamma - C \sin. \alpha}{\sin. \alpha + \sin. \beta + \sin. \gamma}$$

verum quia hic $\cos. a$ non per litteras A, B, C exprimere licet, necesse est, ut loco litterarum A, B, C vicissim sinus angulorum a, b, c in calculum introducantur; tum autem erit

$$q \cos. \Phi = - \frac{\cos. b \sin. \gamma + \cos. a \sin. \gamma + \cos. a \sin. \alpha - \cos. c \sin. \alpha}{\sin. \alpha + \sin. \beta + \sin. \gamma}$$

quo valore substituto reperietur

$$p = \frac{\cos. a \sin. \beta + \cos. b \sin. \gamma + \cos. c \sin. \alpha}{\sin. \alpha + \sin. \beta + \sin. \gamma}$$

vbi iterum permutabilitas secundum ordinem litterarum per se est manifesta; vnde intelligitur ex omnibus tribus formulis litteram p continentibus eundem plane valorem resultare debere.

§. 16. Hic iam opere pretium erit etiam in valore litterae Δ loco litterarum A, B, C suos valores supra assignatos substituere, quo facto reperietur:

$$\Delta^2 = 2 \cos. a^2 \sin. \frac{1}{2} \beta^2 + 2 \cos. a \cos. b (\sin. \frac{1}{2} \alpha^2 - \sin. \frac{1}{2} \beta^2 - \sin. \frac{1}{2} \gamma^2)$$

$$+ 2 \cos. b^2 \sin. \frac{1}{2} \gamma^2 + 2 \cos. b \cos. c (\sin. \frac{1}{2} \beta^2 - \sin. \frac{1}{2} \gamma^2 - \sin. \frac{1}{2} \alpha^2)$$

$$+ 2 \cos. c^2 \sin. \frac{1}{2} \alpha^2 + 2 \cos. c \cos. a (\sin. \frac{1}{2} \gamma^2 - \sin. \frac{1}{2} \alpha^2 - \sin. \frac{1}{2} \beta^2)$$

vnde colligitur fore

$$\Delta = 2 \sqrt{\left\{ \begin{aligned} &+ \cos. a^2 \sin. \frac{1}{2} \beta^2 + \cos. a \cos. b (\sin. \frac{1}{2} \alpha^2 - \sin. \frac{1}{2} \beta^2 - \sin. \frac{1}{2} \gamma^2) \\ &+ \cos. b^2 \sin. \frac{1}{2} \gamma^2 + \cos. b \cos. c (\sin. \frac{1}{2} \beta^2 - \sin. \frac{1}{2} \gamma^2 - \sin. \frac{1}{2} \alpha^2) \\ &+ \cos. c^2 \sin. \frac{1}{2} \alpha^2 + \cos. c \cos. a (\sin. \frac{1}{2} \gamma^2 - \sin. \frac{1}{2} \alpha^2 - \sin. \frac{1}{2} \beta^2) \end{aligned} \right.}$$

vbi permutabilitas litterarum a, b, c item α, β, γ clarissime perspicitur.